

Pestprotocol
OBS Bijlmerhorst
Januari 2022

Bijbehorende documenten:

- Sociogram
- Pestindicatieformulier
- Formulier vijfsporen aanpak

1. Doel Pestprotocol OBS Bijlmerhorst

Dit pestprotocol heeft als doel om alle kinderen zich bij ons op school veilig te laten voelen, zodat zij zich optimaal kunnen ontwikkelen. Door elkaar te steunen en wederzijds respect te tonen stellen we alle kinderen in de gelegenheid om met veel plezier naar school te gaan!

We doen dat door regels en afspraken zichtbaar te maken voor kinderen en volwassenen zodat als er zich ongewenste situaties voordoen, zij elkaar kunnen aanspreken op deze regels en afspraken.

Leerkrachten en ouders uit de MR en OR onderschrijven gezamenlijk dit pestprotocol.

Dit protocol beschrijft ook welke maatregelen school neemt, in geval er toch sprake is van pesten.

2. Plagen of pesten?

Plagen is niet hetzelfde als pesten. De verschillen zou je zo kunnen aangeven:

Plagen	Pesten
gelijkwaardigheid	machtsverschil
Wisselend "slachtofferschap"	Hetzelfde slachtoffer
humoristisch	kwetsend
Af en toe	Vaak/voortdurend

Een definitie van pesten op school luidt als volgt: "Pesten is het systematisch uitoefenen van psychische en/of fysieke mishandeling door een leerling of een groep leerlingen van één of meer klasgenoten, die niet (meer) in staat zijn zichzelf te verdedigen." Met deze definitie is het verschil tussen pesten en plagen duidelijk aangegeven. Bij plagen is sprake van incidenten. Pesten echter gebeurt systematisch: een aantal keren per week, een keer per week of regelmatig en er is steeds hetzelfde slachtoffer.

Er zijn verschillende vormen van pesten; fysiek (slaan, schoppen, spullen afpakken of beschadigen), verbaal (schelden, beledigen) en indirect door kinderen buiten te sluiten of te roddelen.

Pesten gebeurt op verschillende plaatsen, vaak buiten het zicht van de leerkracht, bijvoorbeeld in de gangen, op het schoolplein, buiten schooltijden (cyberpesten).

Pesten komt helaas ook bij ons op school voor. Het is een probleem dat wij onder ogen willen zien en op onze school dan ook serieus willen aanpakken. Daar zijn wel enkele voorwaarden aan verbonden:

- Pesten moet als probleem worden gezien door alle direct betrokken partijen:
- leerlingen (gepeste kinderen, kinderen die pesten en de zwijgende groep leerlingen die niets doet), leerkrachten en de ouders/verzorgers (hierna genoemd: ouders)
- De school moet proberen pestproblemen te voorkomen. Los van het feit of pesten wel of niet aan de orde is, moet het onderwerp pesten met de kinderen bespreekbaar worden gemaakt, waarna met hen regels worden vastgesteld.
- Als pesten optreedt, moeten leerkrachten (in samenwerking met de ouders) dat kunnen signaleren en duidelijk stelling nemen.
- Wanneer pesten ondanks alle inspanning toch weer de kop opsteekt, moet de school beschikken over een directe aanpak. Zie hiervoor: stappenplan
- Wanneer het probleem niet op de juiste wijze wordt aangepakt of de aanpak niet het gewenste resultaat oplevert dan zal er overlegd worden over een andere aanpak, eventueel met hulp van externe instanties.
- Ook kan er advies gevraagd worden aan de vertrouwenspersoon binnen het team, deze staat vermeld in de schoolgids.

3. Preventief (pest)beleid

Uitgangspunten van de school:

De school heeft uitgangspunten geformuleerd die centraal staan voor de waarden die wij op school belangrijk vinden. Dit zijn:

Het pedagogisch klimaat van de school:

De Bijlmerhorst vindt een goed pedagogisch klimaat zeer belangrijk. Dat uit zich in aandacht voor normen en waarden die we vanuit de identiteit van de school belangrijk vinden. Wij vinden de sfeer waarin een kind moet opgroeien van groot belang om zo een volwaardig mens te worden. Wij stellen daarom een vriendelijk en veilig klimaat, met orde en regelmaat, op prijs. Pas als het kind zich veilig voelt, kan het zich ontwikkelen. Juist regelmaat geeft het kind kansen. Een belangrijke basis in het pedagogisch klimaat is ook het ontwikkelen van de zelfstandigheid van kinderen: zelfstandig in denken en doen. Hierdoor kunnen kinderen zelf leren keuzes maken, in hun werk maar ook in contacten met andere kinderen. We willen kinderen sterker maken en ze leren omgaan met groepsdruk.

Op school werken we met een volgsysteem voor de sociale ontwikkeling: SCOL (sociale competentie van leerlingen). Twee keer per jaar vult de leerkracht en in groep 6 tm 8 de leerling een vragenlijst in. Hiermee wordt de sociaal-emotionele ontwikkeling gevolgd en kan een leerkracht gerichte maatregelen in de groep nemen.

Groepsdynamica:

De leerkrachten van Bijlmerhorst zijn zich bewust van de verschillende fasen in de groepsdynamica. Ze zorgen ervoor dat er een sociale veiligheid heerst waar ieder kind optimaal kan leren. Vooral het begin van het schooljaar is hier van belang.

Groepen maken altijd een aantal fases door. Deze fases van groepsvorming ([ook te bekijken op youtube](#)) vinden plaats in elke groep, dus ook in je schoolklas. In deze fases bepalen de groepsleden bewust en onbewust hoe de groep zich zal gaan gedragen, wie de leiders worden, of er een zondebok aangewezen wordt, enz. Bij elke fase hoort een bepaald verloop. Als je niet zou ingrijpen, volgt dat verloop de wetten van de groepsdynamica.

Door te anticiperen op het verloop, kun je het proces ombuigen ten gunste van een goed groepsklimaat. Dat laatste is handig, want dat betekent dat je na een tijdje een gezellige, goed werkende groep hebt. en in een goed werkende groep met een fijne sfeer heb je minder kans op probleemgedrag. De fases die je groep aan het begin van het jaar doormaakt zijn de volgende:

1. **Forming:** de groepsleden kennen elkaar nog niet, of als de groep vorig jaar al bij elkaar was, weten de groepsleden niet of alles bij het oude is gebleven. Hoe jonger kinderen zijn, hoe meer ze in de grote vakantie zijn veranderd. Het is een verkenningsfase, die bij nieuwe groepen één à twee weken duurt en die bij groepen die elkaar kennen wat korter kan duren. De groep is in deze fase vaak nog heel rustig. De kinderen zijn meer bezig met zichzelf en hoe ze overkomen op de anderen.
2. **Storming:** de groepsleden weten ondertussen een beetje wat ze van de anderen kunnen verwachten. De grenzen van de eigen veiligheid zijn verkend en nu kunnen ze zich gaan profileren. "Mijn mening moet gehoord worden, ik ben er ook." Voor een buitenstaander is de groep rumoerig. Er zijn botsingen, onenigheid en ruzietjes. Dit hoort bij deze fase en hoeft niet verontrustend te zijn. De hiërarchie wordt bepaald. Het resultaat van de stormingperiode kan heel verschillend zijn. De ene groep wordt een positief samenwerkende groep, in een andere groep staat concurrentie en machtsstrijd voorop. Weer een andere klas valt uiteen in subgroepen of een hoofdgroep met enkele outsiders. Waarschijnlijk heb je liever de positief samenwerkende groep als jouw klas. Onder de groepsfasen kun je lezen hoe je die klas kunt krijgen.

3. **Norming:** de leiders die in de vorige fase boven kwamen drijven, bepalen hoe er in de groep met elkaar wordt omgegaan. Zij bepalen soms onbewust, soms bewust, de ongeschreven regels. Deze normen staan eigenlijk zo goed als vast en veranderen bijna niet meer. Het is dus zaak om als leerkracht te zorgen dat er positieve groepsnormen zijn ontstaan vóór deze “vaststaan.”
4. **Performing:** de groep is klaar voor het werken. De introductieperiode is voorbij. Deze fase gaat bij een groep die echt nieuw is, in na anderhalf tot twee maanden. Bij een groep die elkaar al kent kan deze fase al na twee weken ingaan. De groep keert naar de vorige fases terug als er bijvoorbeeld een nieuw kind in de groep komt, als een werkweek heel intensief beleefd wordt, als er een heel hevig conflict plaatsvindt, of als er een andere ingrijpende gebeurtenis plaatsvindt.
5. **Termination:** de groep nadert het eind van het jaar. De meeste leden zullen dat jammer vinden. Het kan zijn dat ze gaan mopperen op alles en iedereen. Zo wordt het afscheid minder zwaar, want het is immers niet zo leuk hier? Ook kunnen groepjes gaan klitten. Ze spreken ook vaak af elkaar snel weer te zien. Als laatste kan er normvervaging optreden. Nu alles toch ophoudt, zijn de groepsregels ook niet meer zo belangrijk. Het is duidelijk dat groepen 8 deze fase heviger doormaken dan de andere groepen op school.

Meer informatie over groepsdynamica en hoe te handelen als leraar is te vinden in de orthotheek. De boeken: grip op de groep en gedragsproblemen in de klas.

Een ‘goede groep’:

Een “goede groep” voorkomt veel gedragsproblemen. Hoe kun je jouw groep met behulp van deze kennis veranderen in een positieve goed werkende groep?

- Laat zelf het goede voorbeeldgedrag zien. Neem de kinderen zoals ze zijn, toon respect.
- Begin in de formingfase al met de norming. In het begin van het groepsproces kun je zorgen dat de groep tot positieve normen komt.
- Trek voor deze beginfase de eerste twee weken van het schooljaar uit. Het werk komt in deze periode op de tweede plaats. Eerst het groepsproces de goede kant op sturen. Dat betaalt zich in de rest van het jaar terug.
- Werk veel aan groepsopdrachten. Doe dit in wisselende groepjes en stel steeds zelf die groepjes samen. Zo voorkom je groepjes binnen de groep. De groepsopdrachten worden *altijd* gezamenlijk afgesloten.
- Zorg dat dit werk alleen te maken is door samen te werken en bespreek na afloop het werk altijd plenair. Kijk daarbij vooral naar het proces. De resultaten komen later wel.
- Maak samen met je klas de groepsregels. Je hoeft niet bang te zijn dat “jouw” regels daar niet tussen zullen staan. De meeste kinderen houden verbazend veel van dezelfde dingen als de leerkracht.
- Hang de regels zichtbaar op en laat iedereen, dus ook de leerkracht, de groepsregels ondertekenen.
- Oefen en bespreek de afgesproken regels, verwijs er expliciet naar en houd alle ondertekenaars er aan.
- Bespreek elke dag even de dag. Trek tien minuutjes uit om de positieve dingen van die dag te noemen. Laat de negatieve bewust achterwege. Zo gaan de kinderen met een goed gevoel naar huis. Wat niet zo goed ging, bespreek je kort van te voren wanneer die situatie zich weer aandient. Zorg ervoor dat niet alleen jij, maar ook de kinderen aan het woord komen. Probeer kinderen te kiezen die waarschijnlijk iets positiefs gaan zeggen.
- Evalueer de regels na een week. Stel ze zo nodig bij. Doe dit na een aantal weken nog eens. Bijstellen blijkt overigens zelden nodig.

- Herhaal gedurende het schooljaar de regels regelmatig. Als zich incidenten voordoen, verwijst dan naar de afgesproken regels. Zorg er dus voor dat de regels niet “zomaar een velletje aan de muur zijn.”
- Zorg de eerste twee weken voor een scala aan groepsvormende spelletjes. Doe er een aantal per dag. Ook hier kies jij als leerkracht de groepjes. De spelletjes zorgen voor veel plezier en een positieve groepsfeer.
- Mocht het op een dag niet zo lekker gaan, doe dan tóch de groepsvormende spelletjes. Bespreek wel, dat je het jammer vindt dat het daarvóór niet zo goed ging. Als je de spelletjes afblaast, werkt dit negatief op het groepsbeeld (“zie je wel, we kunnen het toch niet”).
- Maak de kinderen verantwoordelijk voor hun groep (elkaar) en hun lokaal.
- In plaats van een klassendienst van twee kinderen, maak je een takenbord met een scala aan taken. Voor elke taak is een kind verantwoordelijk. Denk aan planten water geven, boeken rechtzetten, bord schoonmaken, enz.
- Hang expres weinig aan de muren als het schooljaar begint. Stimuleer de kinderen om te zorgen voor posters of tekeningen. Zo wordt het snel “hun” lokaal.
- Negeer problemen niet, maar maak ze bespreekbaar. Daarmee zet je de toon over omgaan met elkaar.
- Bespreek expliciet met je groep wat een “goede leider” is. Wat een goede leider doet en tot welke grens je de leider volgt. Je hebt een goede kans dat de leiders in je klas zich hiernaar gaan gedragen. Ze willen immers leider zijn?
- Bij gesprekken over normen in de groep kun je het gesprek sturen door kinderen aan het woord te laten die vrijwel zeker een positieve norm benoemen.
- Problemen tussen kinderen kun je (zeker in de hogere groepen) laten oplossen door de kinderen zelf. Dat kan met jouw hulp of met hulp van kinderen die door beide partijen geaccepteerd worden.
- Zorg dat de kinderen meer van elkaar (en van jou) te weten komen. Wat onbekend is, is vaak niet zo leuk. Wat bekender is, wordt vaak leuker. Maak bijvoorbeeld een kennismakingstentoonstelling met ieders lievelingsvoorwerp, maak een poster over jezelf enz.

Kring aanpak:

Vanaf schooljaar 2015-2016 zijn we schoolbreed gestart met de kring als onderdeel van het stimuleren van een goed pedagogisch klimaat in school. Via de kring kunnen een aantal aspecten van een goed klimaat gestimuleerd worden: veiligheid, sociale vorming, eigenaarschap bijvoorbeeld door de kinderen zelf regels te laten bedenken, ontwikkelen van mondelinge spreekvaardigheden, luisteren naar elkaar, creëren van een podium voor talenten, bevorderen van algemene ontwikkeling, vormen van groepsnormen, als leerkracht een goed voorbeeld geven, ledere groep gaat een aantal per week met de kinderen in de kring. In het groeidocument is een verdere uitwerking opgenomen.

Samenwerkend leren:

Het blijkt dat scholen waar kinderen veel samenwerken in kleinere groepjes minder pestproblemen hebben. Op school vinden we samenwerkend leren heel belangrijk, vanwege de preventieve werking maar ook als voorbereiding op het goed kunnen functioneren in onze maatschappij. Bovendien verhoogt samenwerkend leren de betrokkenheid van leerlingen bij hun eigen leerproces. Binnen het schoolwerk en samenwerkopdrachten tussen leerlingen zitten veel coöperatieve werkvormen. De kinderen leren hoe ze met elkaar in gesprek kunnen gaan en worden geactiveerd

om zich te verdiepen in de mening van een ander. Deze werkvormen zorgen voor een leeromgeving die sociaal gedrag versterkt.

Keuze-uur:

Wekelijks wordt er 1 uur keuze georganiseerd. De leerlingen uit groep 4/8 zijn dan groepsdoorbroken bezig met creatieve opdrachten in kleine groepen. De nadruk ligt tijdens deze opdrachten op leiding geven en samenwerken. Er wordt tijdens dit uur een beroep gedaan op hele andere vaardigheden en intelligenties dan het geval is tijdens de reken- en taallessen. Het voordeel is dat kinderen zich veelzijdig ontwikkelen. Ook verhoogt dit het zelfvertrouwen en zelfbeeld van kinderen, kinderen leren meer over zichzelf en leren dat ze goed kunnen zijn in praktische vakken. Dit heeft een preventieve werking tegen pesten.

Zie bijlage 1 voor een uitleg gemaakt door Willy.

Ontwikkelen van de zelfstandigheid:

In elke klas wordt gewerkt aan verantwoordelijkheid en zelfstandigheid van de kinderen om ze voor te bereiden op de maatschappij. Hier wordt o.a. aan gewerkt door gebruik te maken van weektaken in de groepen 1 t/m 8. Het ontwikkelen van deze eigenschappen worden ook tijdens het keuze uur geoefend.

Zelfstandigheid is ook belangrijke factor tegen het pesten. Kinderen die zich niet laten beïnvloeden door de groep en die durven opkomen voor een slachtoffer kunnen het verschil maken in een groep. Het is dan ook heel belangrijk dat de leerkracht blijvend werkt aan een houding die pesten afwijst. Kinderen die pesten afwijzen, zullen eerder incidenten melden bij de juf of meester en zullen eerder durven opkomen voor slachtoffers. In kringgesprekken wordt hier regelmatig aandacht aan besteed.

Ouders:

Een belangrijk onderdeel op de Bijlmerhorst is: samen staan we sterker. Daarom staat ouderbetrokkenheid hoog in het vaandel. Iedere klas heeft twee klassenouders om een makkelijker aanspreekpunt voor andere ouders te zijn. Er worden ouderbijeenkomsten georganiseerd met thema's door Swazoom in de ouderkamer en ook met keuze uur en andere activiteiten wordt er regelmatig gebruik gemaakt van de kracht van ouders. De ouderraad zelf kan ook bijeenkomsten over het onderwerp pesten organiseren.

4. Signalering

Om gericht maatregelen tegen pesten te kunnen nemen, is het belangrijk om het pestprobleem systematisch in kaart te brengen. Dit doen we op de Bijlmerhorst op de volgende manieren:

Klassenpost door leerlingen:

Vanaf groep 3 kan er gewerkt worden met klassenpost (of antipest doos). Een brievenbus waarin elk kind een berichtje kan achterlaten voor de juf of meester, ook het gepeste kind. Wij hopen zo kinderen die niet zo snel praten wel bereid te vinden om het probleem aan te kaarten.

Observaties door de leerkracht:

Leerkrachten kunnen letten op de volgende signalen die mogelijk duiden op pesten:

- Een kind staat vaak alleen in de pauzes;
- Een kind zoekt tijdens de pauzes altijd een leerkracht of pleinwacht op;
- Een kind speelt vaak alleen met jongere kinderen;
- Zuchten, piepen of klagen van andere kinderen als het betreffende kind een idee oppert, en dit gebeurt vaak bij dat ene kind;
- Veel geroddel in de groep;
- Als andere kinderen zich negatief uiten over familieleden van een kind;

- Als andere kinderen alles stom vinden van een kind (bijv. kleding, spullen, haardracht);
- Als een kind niet meer naar school wil;
- Er wordt niet tegen een kind gesproken of alleen maar negatief;
- Als andere kinderen negatiever reageren op een fout van een kind, negatiever dan ze bij andere kinderen zouden doen;
- Een kind dat gauw boos of prikkelbaar is.

Afnemen van SCOL:

Daarnaast wordt er twee maal per jaar een sociale score lijst ingevuld (SCOL) over elke leerling.

Leerlingen van groep 6 t/m 8 vullen deze lijst ook zelf in.

Deze lijsten worden besproken met de intern begeleider en indien noodzakelijk met de ouders van de desbetreffende leerling.

Sociogram en pestidentificatieformulier:

Twee maal per jaar (in het najaar en voorjaar) wordt er door de leerkrachten van de groepen 4 t/m 8 een sociogram afgenomen om de verhoudingen in de klas duidelijk te krijgen en hierop in te spelen. Het sociogram geeft informatie over de verhouding in een groep; welke kinderen zijn populair, welke kinderen zijn verstoten in een groep. De verstoten kinderen zijn vaak ook kinderen die pesten en slachtoffers van pesten. Met deze informatie kan een leerkracht gericht aan de slag door bijvoorbeeld populaire kinderen te betrekken bij het verbeteren van de sfeer in de groep. Ook kan een leerkracht de informatie gebruiken om gericht de plekken van de kinderen in te richten. Een slachtoffer komt nooit naast een pester te zitten. Slachtoffers kunnen naast sociaal vaardige kinderen gezet worden.

Mochten er signalen van pesten zijn binnen een groep, kan het pestidentificatieformulier afgenomen worden. De kinderen geven aan wie er in hun groep pest en wie er slachtoffer is. Dit gebeurt geheel anoniem. Kinderen komen niet te weten wat er ingevuld is. Dit formulier wordt altijd buiten de klas ingevuld, in een veilige setting. Dit formulier geeft hele duidelijke informatie over wie er pest en wie er gepest wordt in een groep. Het pesten van kinderen uit andere groepen wordt hiermee nog niet in kaart gebracht.

Het pestidentificatieformulier kan gevonden worden op data-coach en als bijlage van dit document.

Het sociogram wordt afgenomen via Parnassys. Het format is te vinden op data-coach.

Tijdens de leerling- of groepsbespreking worden de uitkomsten van SCOL en het sociogram/pestidentificatieformulier besproken met de IB-er en bekeken wordt welke maatregelen nodig zijn.

In teamvergaderingen wordt regelmatig aandacht besteed aan de uitkomsten van deze metingen zodat alle teamleden op de hoogte zijn van wie er pest en wie er gepest wordt. Hierna kan ieder teamlid gericht opletten in de klas of in de pauzes.

5. Maatregelen tegen pesten

Indien er uit de signalering gebleken is dat er leerlingen in een isolement zitten of dat er sprake is van pest- of ernstige plaagproblemen, dan volgen we de vijfsporenaanpak. Deze is ontwikkeld door de landelijke organisaties voor ouders in het onderwijs. Ook hebben wij ons laten inspireren door onze eigen ervaringen.

Vijf sporen aanpak (voor de groep):

Pesten is een groepsproces. Om pesten effectief te bestrijden moeten maatregelen gericht zijn op alle betrokkenen, d.w.z. de volgende vijf groepen:

De leraar (signaleren en aanpakken):

Leraren hebben een sleutelrol in de aanpak van het pesten. Zij nemen heel duidelijk stelling tegen het pesten. Zij voeren het preventieve beleid uit en signaleren. Zij zijn de eerst verantwoordelijken voor de aanpak van het pesten. De leraren worden ondersteund door de Intern Begeleider die, als het nodig is, ook buiten de klas met individuele kinderen of met groepjes kinderen aan de slag gaat.

De ouders:

De leerkracht en/of de intern begeleider zal de ouders van zowel de pester als het slachtoffer op de hoogte stellen, afhankelijk van de ernst van de zorg. De leerkracht kan ook beslissen om de pester eerst de kans te geven om zijn of haar gedrag bij te sturen.

Desnoods zal er een door school georganiseerd gesprek plaatsvinden met alle ouders uit de groep om te praten over de oplossing. Leerkracht(en) en ouders proberen in goed overleg samen te werken aan een bevredigende oplossing.

In de brochure "Pesten op school, hoe ga je er mee om?" staan de volgende adviezen:

Ouders van gepeste kinderen:

- a) Houd de communicatie met uw kind open, blijf in gesprek met uw kind.
- b) Als pesten niet op school gebeurt, maar op straat, probeert u contact op te nemen met de ouders van de pester(s) om het probleem bespreekbaar te maken.
- c) Pesten op school kunt u het beste direct met de leerkracht bespreken
- d) Door positieve stimulering en zgn. schouderklopjes kan het zelfrespect vergroot worden of weer terug komen.
- e) Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport
- f) Steun uw kind in het idee dat er een einde aan het pesten komt

Ouders van pesters:

- a) Neem het probleem van uw kind serieus
- b) Raak niet in paniek: elk kind loopt kans een pester te worden
- c) Probeer achter de mogelijke oorzaak te komen
- d) Maak uw kind gevoelig voor wat het anderen aandoet
- e) Besteed extra aandacht aan uw kind
- f) Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport
- g) Corrigeer ongewenst gedrag en benoem het goede gedrag van uw kind
- h) Maak uw kind duidelijk dat u achter de beslissing van school staat
- i) geef zelf het goede voorbeeld

Alle andere ouders:

- a) Neem de ouders van het gepeste kind serieus
- b) Stimuleer uw kind om op een goede manier met andere kinderen om te gaan
- c) Corrigeer uw kind bij ongewenst gedrag en benoem goed gedrag
- d) Geef zelf het goede voorbeeld
- e) Leer uw kind voor anderen op te komen
- f) Leer uw kind voor zichzelf op te komen

De pester:

Bij het signaleren van pesten volgen we de volgende stappen.

De pester krijgt eerst de kans om zijn/haar gedrag bij te sturen voordat de ouders worden ingeschakeld. Natuurlijk is dit wel afhankelijk van de ernst van het pestgedrag. (zie stappenplan Bijlmerhorst). De ernst wordt bepaald door de leerkracht en de directie.

De leerkracht praat met de pester. Dit kan een corrigerend gesprek zijn (de pester wordt aangesproken op zijn/haar pestgedrag) en er volgen consequenties op het negatieve gedrag. De leerkracht benoemt de ontstane onveilige situatie op school. Dit kan een probleemoplossend gesprek zijn (op zoek naar de oorzaak) om vervolgens de gevoeligheid voor wat hij met het slachtoffer uithaalt te vergroten. Gesprekken worden altijd gekoppeld aan evaluatiemomenten.

Begeleiding van de pester:

- Praten; zoeken naar de reden van het ruzie maken/pesten (baas willen zijn, jaloezie, verveling
- buitengesloten voelen)
- Laten zien wat het effect van zijn/haar gedrag is voor de gepeste. Laat de pester bijvoorbeeld een tekening maken over hoe het slachtoffer zich zal voelen, of laat de pester hierover een verhaaltje schrijven.
- Strafmaatregelen bijv. door het kind na te laten gaan welke regels zijn overtreden en om argumenten te bedenken waarom die regels belangrijk zijn. Ook buitensluiten van leuke activiteiten zoals keuze-uur of gymles is een optie.
- Excuses aan laten bieden door het schrijven van een brief, het maken van een tekening. Enkel het woordje 'sorry' is niet genoeg.
- Rollenspel in de klas laten doen waarbij de pester de rol van slachtoffer heeft. Hoe was dit? Hoe voelde dit? Hiermee het inlevingsvermogen verhogen.
- In laten zien welke sterke (leuke) kanten de gepeste heeft
- Pesten is verboden in en om de school: wij houden ons aan deze regel; straffen als het kind wel pest – belonen (schouderklopje) als kind zich aan de regels houdt
- Kind leren niet meteen kwaad te reageren, leren beheersen, de 'stop-eerst-nadenken-houding' of een andere manier van gedrag aanleren.
- Contact tussen ouders en school; elkaar informeren en overleggen. Inleven in het kind; wat is de oorzaak van het pesten?
- Zoeken van een sport of club; waar het kind kan ervaren dat contact met andere kinderen wel leuk kan zijn
- Inschakelen hulp; sociale vaardigheidstrainingen; Jeugdgezondheidszorg; huisarts; GGD

Mogelijke oorzaken van pesten:

Het is belangrijk om te realiseren dat hieronder mogelijke oorzaken worden beschreven. Lang niet altijd zullen alle oorzaken bij pesters te zien zijn. Groepsdynamische processen spelen ook een belangrijke rol.

- Persoonskenmerken; kinderen die pesten zijn vaak sociaal assertiever, impulsiever en dominanter. Ze hebben vaak een zwakke controle over hun gedrag en hebben moeite om te kijken naar hun eigen rol (weinig reflectief). Ze hebben moeite om zich in anderen in te leven.
- Een problematische thuissituatie / opvoedingsprocessen (stress in het gezin, geweld binnen het gezin, de mate waarin thuis agressief gedrag wordt toegestaan) en het vaak gebruiken van machtsmiddelen in de opvoeding.
- Voortdurend gevoel van anonimiteit (buitengesloten voelen)
- Voortdurend in een niet-passende rol worden gedrukt
- Voortdurend met elkaar de competitie aangaan

- Een voortdurende strijd om de macht in de klas of in de buurt
- het kind was slachtoffer maar is nu zelf pester geworden

Het slachtoffer:

Ieder kind loopt kans om gepest te worden. Toch hebben sommige kinderen een iets grotere kans:

- Anders zijn dan de groepsnorm (bv geen merkkleding, niet zo slim of juist heel slim, niet sportief, juist heel onafhankelijk).
- Fysiek zwakker, vaker negatief zelfbeeld, gevoeliger, zachtaardiger, voorzichtiger, reageren vaker met huilen
- Kinderen die alleen staan in de groep (vriendschappen zijn een beschermende factor). (sociogram: genegeerde kinderen)

De gevolgen van pesten kunnen heel ernstig zijn, mensen kunnen voor de rest van hun leven beschadigd raken:

- Sociale ontwikkeling; terugtrekken, moeite om mensen te vertrouwen, negatief zelfbeeld, weinig zelfvertrouwen. Kinderen die gepest worden, krijgen minder de kans om te oefenen met sociale vaardigheden en lopen de kans om deze daardoor minder goed te ontwikkelen.
- Psychische en lichamelijke ontwikkeling: vaker depressief, emotionele stoornissen, lichamelijke klachten als hoofdpijn, buikpijn, slaapproblemen, angstig, slechte eetlust

Uiteraard moet ook hulp aan het slachtoffer worden geboden. Kinderen die voortdurend worden gepest, kunnen op verschillende manieren reageren. De meeste kinderen worden passief en zitten er duidelijk mee. Een enkel gepest kind gaat zelf uitdagen.

Beide vormen van gedrag zijn 'aangeleerd', in de zin van 'reacties op uitstoting'. Dit gedrag kan ook weer afgeleerd worden.

Ouders van kinderen van slachtoffers kunnen hen helpen door te werken aan het vergroten van het zelfvertrouwen. Hierdoor zenden de kinderen andere signalen uit. In dit geval zijn bijvoorbeeld sociale vaardigheidstraining, op zelfverdediging, kanjertraining goede interventies.

Belangrijk is dat ouders het gepeste kind niet gaan overbeschermen bijvoorbeeld naar school brengen of 'ik zal het de pesters wel eens gaan vertellen'. Hiermee plaats je het gepeste kind in een uitzonderingspositie waardoor het pesten zelfs nog toe kan nemen.

Begeleiding van de gepeste leerling:

Het is belangrijk om te beseffen dat er geen redenen zijn om te pesten. Kinderen die gepest worden, vragen daar nooit zelf om. Pesten is nooit goed te praten. Deze houding moet een leerkracht uitstralen naar het kind.

- Medeleven tonen en luisteren en vragen: hoe en door wie wordt er gepest?
- Nagaan hoe de leerling het pesten ervaart; hoe groot is de lijdensdruk?
- Nagaan hoe de leerling zelf reageert, wat doet hij/zij voor tijdens en na het pesten
- Huilen of heel boos worden is juist vaak een reactie die een pester wil uitlokken. De leerling in laten zien dat je op een andere manier kunt reageren. Zoeken en oefenen van een andere reactie bijvoorbeeld je niet afzonderen
- Het gepeste kind in laten zien waarom een kind pest.
- Nagaan welke oplossing het kind zelf wil
- Sterke kanten van de leerling benadrukken
- Belonen (schouderklopje) als de leerling zich anders/beter opstelt
- Praten met de ouders van de gepeste leerling en de ouders van de pester(s)
- Let er goed op dat het pesten na het melden niet erger wordt. Bied bescherming.

De zwijgende middengroep:

Dit is de groep die wel weet dat er gepest wordt maar geen actie onderneemt om het pesten te stoppen. Sommige van deze kinderen doen mee met het pesten, anderen niet. Veruit de meeste kinderen vinden pesten niet leuk maar ze weten niet altijd wat ze kunnen doen. Om de zwijgende middengroep tot bondgenoot in de strijd tegen het pesten te maken zijn de volgende acties mogelijk:

- Pesten aan de orde stellen in de klas bijvoorbeeld door aandacht voor dit pestprotocol en het onderwerp regelmatig terug te laten komen. Telkens in andere bewoordingen en ook gebruikmakend van verschillende werkvormen.
- Als een leraar met de klas spreekt over pesten, is het raadzaam geen pestsituatie in de klas als uitgangspunt te nemen, maar het onderwerp daar bovenuit te tillen. Gebeurt dit niet dan kan de klas het probleem ontkennen, bagatelliseren, het slachtoffer de schuld geven of zeggen dat het maar een grapje is. Of de pesters gaan het slachtoffer voor zijn klikken bestraffen.
- Via rollenspel het buitengesloten zijn aan den lijve ondervinden.
- De anti-pestdoos in de klas waar leerlingen anoniem pesten kunnen melden.
- Met de hele klas een film kijken die met pesten te maken heeft (bijv. Spijt van Carry Slee, leeftijdsindicatie 9 jaar) en dan met gerichte opdrachten alle kinderen tot nadenken bewegen.
- Via werkvormen kinderen laten nadenken over mogelijkheden om de sfeer in hun klas te verbeteren (bijv. placemat).

De zwijgende middengroep wordt ook heel goed bereikt met de preventieve maatregelen zoals eerder genoemd zijn.

Stappenplan van de directie:

Bij ernstige gevallen van pesten (ter beoordeling aan de directie) wordt het volgende protocol gevolgd:

Vooraf: Iedere melding van pestgedrag dient serieus genomen te worden en te worden geverifieerd.

Op het moment dat een leerling, een ouder of een collega melding maakt van pestgedrag en deze is geverifieerd en als waarheid aangenomen worden de volgende stappen ondernomen. Deze stappen zijn erop gericht om het pestgedrag zo snel mogelijk te stoppen.

1. De pester wordt verwijderd uit de klas.

Doel: veiligheid creëren in de klas

2.1. Er vindt een gesprek plaats tussen de directie en het slachtoffer

Doel: situatie verduidelijken

2.2. Er vindt een gesprek plaats tussen de leerkracht en de ouders van het slachtoffer

Doel: De stappen die school onderneemt verduidelijken. Het verhaal van ouders horen.

3. Er vindt een gesprek plaats tussen de directie en de pester

Doel: situatie verduidelijken. De ernst van de zaak benadrukken.

4. Er vindt een gesprek plaats tussen de directie en de ouders van de pester.

Doel: rol van de ouders benadrukken en vertellen dat er een product geleverd moet worden waaruit duidelijk blijkt dat de pester zich bewust is van de ernst van de situatie en zichtbaar spijt heeft van zijn/haar daden.

5. Het product wordt door de pester overhandigd aan het slachtoffer onder toezicht van een leerkracht of de directie.

Doel: het goedmaken

6. Wanneer deze stappen goed doorlopen zijn mag de pester terug in de klas.

Daarnaast noteert de leerkracht dit incident in parnassys bij zowel de pester als het slachtoffer.

Aangezien pesten een groepsproces is, moet er ook in de klas een aanpak gevolgd worden. De leerkracht volgt hiervoor de vijfsporenaanpak en vindt er een groepsgesprek plaats over de rollen van elke leerling in de klas. De rollen kunnen onderverdeeld worden in de volgende categorieën:

- Pester
- Slachtoffer
- Zwijgende middengroep
- De groep die opkomt voor een ander door de pester aan de spreken of het incident te melden bij een leerkracht(eventueel door gebruik te maken van de klassenpost).

7. Alle ouders van de leerlingen uit de klas worden middels een schriftelijk bericht op de hoogte gesteld van de aanpak die wordt gehanteerd. Op deze manier weten alle ouders wat er speelt binnen de groep.

6. Organisatie

Dit pestprotocol is door team, directie en MR vastgesteld en wordt om de twee jaar geëvalueerd. Er is een coördinatiegroep binnen school. Deze bestaat momenteel uit IB. Zij zorgen ervoor dat het protocol gevolgd wordt en zij zorgen ervoor dat het onderwerp regelmatig op de agenda van Teamvergaderingen of studiedagen staat. Leerkrachten kunnen advies vragen bij leden van de coördinatiegroep. De leden van de coördinatiegroep zorgen ervoor dat er regelmatig een stukje over het pestbeleid op school in de nieuwsbrief voor ouders verschijnt.

7. Websites

Meer informatie over het tegengaan van pesten is te vinden op
www.pestweb.nl
www.primamethode.nl
www.weektegenpesten.com

8. Vervolgstappen

Dit is een groeidocument. De volgende punten zien wij als verbetering en moeten tijdens de evaluatie opgenomen worden in het nieuwe pestprotocol.

1. Samenwerking overblijf: Tijdens de overblijf kan er ook gepest wordt. Onze school zoekt actief de samenwerking met overblijfkrachten.
2. Maatregelen tegen de zwijgende middengroep: Bij de maatregelen van tegen het pesten (punt 5) moet verder worden uitgewerkt hoe de zwijgende middengroep wordt aangepakt. Welke maatregelen kunnen er met/tegen deze groep worden genomen?
3. De intentieverklaring: Moeten de ouders een intentieverklaring tekenen wanneer ze hun leerlingen op school aanmelden? Dit is een discussie waar het team, de directie en de MR niet uitkomt.